

SOCREALIZM W MALARSTWIE POLSKIM

JOLANTA STUDZIŃSKA

Spis treści

WSTĘP 7

I. GENEZA I UKSZTAŁTOWANIE REALIZMU SOCJALISTYCZNEGO W ZSRR 13

- {1} Rewolucja rosyjska, rządy bolszewików i władza stalinowska 15
- {2} Sowiecki marksizm. Leninowska i stalinowska teoria państwa oraz koncepcje „permanentnej rewolucji” i „budowy socjalizmu w jednym kraju” 21
- {3} Realizm socjalistyczny w ZSRR. Sztuka przed rewolucją 1917 roku i polityka artystyczna stalinizmu 32

II. SZTUKA POLSKA W LATACH 1945–1949 51

- {1} Odradzanie się sztuki w powojennej rzeczywistości 53
- {2} Transformacja systemowa i sytuacja społeczno-polityczna w kraju 57
- {3} Reorganizacja życia artystycznego 69
- {4} Główne tendencje w malarstwie, ugrupowania i manifestacje artystyczne 77
- {5} Polemika ideologiczna w środowisku artystycznym 96

III. PROGRAM SOCREALIZMU W POLSCE LUDOWEJ 115

- {1} Polityka kulturalna państwa i nowe założenia dla sztuki (1947–1949) 117
- {2} Ukierunkowanie edukacji artystycznej 146
- {3} Definicja socrealizmu (1949–1955) 159
- {4} Główne zagadnienia ideologiczne socrealizmu w PRL-u 182
 - {4.1} Fundamenty historyczne 184
 - {4.2} Pozytywna wizja socjalistycznego świata 193
 - {4.3} Rola sztuki w kształtowaniu nowej rzeczywistości 200
 - {4.4} Człowiek i społeczeństwo 208
 - {4.5} Stalinowski marksizm 213
 - {4.6} Radziecki wzór i zachodni wróg. Propaganda totalitarna 223
 - {4.7} Autokrytyka i krytyka artystyczna 232

- {5} Treść i forma w malarstwie polskiego socrealizmu 242
 - {5.1} Nadrzędność treści nad formą 244
 - {5.2} Realizm w socrealizmie 247
 - {5.3} Obiektywna prawda, „typowość” i „schematyzm” 258
 - {5.4} Etyka kontra estetyka 264
 - {5.5} „Socjalistyczna treść i forma narodowa”. Sztuka ludowa 280
 - {5.6} Tradycja realizmu i postępowych idei w polskiej kulturze 288
 - {5.7} Ikonografia 296
 - {5.7.1} Motyw pracy 306
 - {5.7.2} Kompozycja historyczna 311
 - {5.7.3} Portret 313
 - {5.7.4} Pejzaż 316
 - {5.8} Kolor i kompozycja w malarstwie socrealizmu 319

IV. POLEMIKA Z SOCREALIZMEM 331

- {1} Dyskusja nieborowska 337
- {2} Narada w sprawie twórczości artystycznej z 1951 roku 345
- {3} Krytyka socrealizmu z okresu III i IV Ogólnopolskiej Wystawy Plastyki 352
- {4} „Arsenal” 371
- {5} Artyści wobec socrealizmu 380
- {6} Krytyka po 1954 roku 393

V. SOCREALIZM W UJĘCIU RETROSPEKTYWNYM 405

ZAKOŃCZENIE 435

ANEKS. WYSTAWY PLASTYKI 447

- I Ogólnopolska Wystawa Plastyki (1950) 449
- II Ogólnopolska Wystawa Plastyki (1951) 450
- III Ogólnopolska Wystawa Plastyki (1952) 452
- IV Ogólnopolska Wystawa Plastyki (1954) 453
- Wystawy tematyczne 454

PRZYPISY 457

BIBLIOGRAFIA 506

SPIS ILUSTRACJI 516